

BBABAC - Bacheloroppgave med forskningsmetode

En litteraturstudie

En god relasjon er grunnleggende for et godt samarbeid i alt fosterhjemsarbeid

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Universitetet i Stavanger – mai 2021

Kandidatnummer: 5073

“Den største gaven
jeg kan tenke meg å få
fra mennesker
er
at de ser meg
hører meg
forstår meg
og
tar på meg.

Den største gaven
jeg kan gi
er
at jeg ser, hører, forstår,
og tar på
et annet menneske.

Når dette har skjedd
føler jeg
vi har skapt kontakt.”

(Satir, 2002)

1. INNHOLDSFORTEGNELSE	
2. INNLEDNING	1
2.1 Bakgrunn for valg av tema	1
2.2 Presentasjon av problemstilling	3
2.3 Begrepsavklaringer	4
2.4 Formål med oppgaven	5
3. FAGLIG KUNNSKAP / TEORETISK REFERANSERAMME.....	6
3.1 Aaron Antonovsky - Mestringsteori	6
3.2 Axel Honneth – Anerkjennelsesteori.....	8
4. METODE	11
4.1 Valg av metode	11
4.2 Vurdering av metoden	11
4.3 Åpenhet om resultatet.....	12
4.4 Min egen førforståelse	12
4.5 Datainnsamling	13
4.6 Studiens troverdighet - Styrker og svakheter med studien	14
5. FUNN OG DRØFTING	15
5.1 Presentasjon av funn.....	15
5.2 Drøfting av funnene	17
5.2.1 <i>Hva er felles for de fire artiklene?</i>	17
5.2.2 <i>Retten til medvirkning</i>	18
5.2.3 <i>Relasjon og medvirkning - Betydningen av medvirkning</i>	18
5.2.4 <i>Kontinuitet i relasjonen</i>	20
5.2.5 <i>Tilstedeværelse og medvirkning</i>	21
5.2.6 <i>Makt og avmakt</i>	22
5.2.7 <i>Samskaping</i>	23
5.2.8 <i>Samskaping og sårbarhet</i>	24
5.2.9 <i>Medvirkning og ettervern etter fylte 18 år</i>	25
5.2.10 <i>Fosterforeldres opplevelser i møte med barnevernet</i>	26
5.2.11 <i>Fosterfamiliens egne barn i møte med barnevernet</i>	27
6. AVSLUTNING.....	29
7. REFLEKSJON.....	31
LITTERATURLISTE	33

Antall ord: 11 712

2. INNLEDNING

2.1 Bakgrunn for valg av tema

Med bakgrunn i min praksiserfaring ved omsorgsavdelingen i barneverntjenesten har jeg valgt å skrive om relasjoner og samarbeid mellom de ulike partene og barnevernet i en barnevernssak sett i sammenheng med fosterhjemsarbeid. Ved omsorgsavdelingen arbeider vi med barn og unge som bor i fosterhjem, beredskapshjem, på institusjon eller i egen leilighet med oppfølging i tillegg til at vi har ansvar for ettervern for ungdom mellom 18 – 23 år. Som Backe-Hansen (2021) viser til vil grensen “for å kunne tilby og vedta ettervernstiltak utvides fra 23 til 25 år” i løpet av 2021 (Backe-Hansen, 2021, s. 22). I løpet av min praksis fikk jeg oppleve å møte mange fosterforeldre, barn, unge og deres familier. De aller fleste barn og unge jeg kom i kontakt med bodde i fosterhjem.

Forut for min praksisperiode hadde jeg gjennom studiet og ut fra egne refleksjoner dannet meg et bilde av fosterhjem som noe unikt. Det handlet om mennesker og familier som åpnet hjemmet og hjertet sitt for et barn eller en ungdom ekstra (Banggren, 2018), ved å gi ham eller henne en trygg og god hverdag som stimulerte til læring og utvikling. Etter kort tid i praksis opplevde jeg imidlertid at det var ganske annerledes. Det var med undring og til dels stor overraskelse jeg opplevde at det i en del tilfeller oppstod uenighet og misnøye i forholdet mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten. I møter hvor jeg var til stede undret jeg meg flere ganger over hva det var som gjorde at det ikke var en samlet forståelse av den gitte situasjonen. I etterkant av slike møter reflekterte jeg ofte over om det var noe barneverntjenesten kunne gjort annerledes for å forebygge at det oppstod uenigheter og misnøye som i ytterste konsekvens kan føre til utilsiktet flytting fra fosterhjemmet (Dalland, 2020, s. 193).

Jeg har selv flere ganger gjennom mitt arbeid med ulike saker fått tilbakemeldinger på at relasjon og samarbeid mellom barn, foreldre, fosterforeldre og meg som kontaktperson har vært avgjørende for utfallet i saker. Det varmer mitt hjerte når oppnevnt sakkyndig tilskriver mitt arbeid som avgjørende. Men det får meg også til å reflektere over hva som er grunnen til at det noen ganger skapes gode relasjoner, mens andre ganger ikke. Jeg ønsker derfor gjennom mitt arbeid med denne oppgaven å finne ut mer om hva som kan være avgjørende for at det

oppstår gode relasjoner som legger til rette for samarbeid mellom de ulike partene i enhver barnevernssak (Støren, 2013, s. 25; Dalland, 2020, s. 195-196).

Barnevernet arbeider for å fremme en trygg barndom og gode oppvekstvilkår for barn og unge i samfunnet. Herunder ligger både en plikt og et ansvar som er forankret i lover og internasjonale konvensjoner. Alle kan uansett utgangspunkt en eller annen gang i livet oppleve en vanskelig livssituasjon, hvor man kan kjenne på behovet for hjelp og støtte til å ivareta egne barns omsorgsbehov. Når det oppstår slike situasjoner har barnevernet et ansvar for å hjelpe barn, unge og deres familier (Barne, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021c; Bunkholdt, 2017, kap.1). Barnevernets ansvar fremkommer også klart i barnevernlovens formålsparagraf § 1-1 som sier at:

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992, § 1-1).

Ifølge Barne, ungdoms- og familiedirektoratet mottok ca. 55 000 barn og unge hjelp fra barnevernet i 2019. For de fleste som kommer i kontakt med barnevernet anses det som tilstrekkelig å motta hjelpetiltak i hjemmet. De resterende er plassert utenfor hjemmet enten i fosterhjem, på institusjon eller i bolig med oppfølging. Plassering eller flytting av barn og unge skal være siste utvei og kun gjøres dersom hjelpetiltak i hjemmet ikke anses som tilstrekkelig for å sikre en forsvarlig omsorgssituasjon. Ved utgangen av 2019 var 11 147 barn og unge plassert utenfor hjemmet (Barne-ungdoms og familiedirektoratet, 2021b). Av disse bodde 9 832 i fosterhjem (Barne-ungdoms og familiedirektoratet, 2021a). Av tallene ser man at fosterhjem er det mest brukte omsorgstiltaket når barn og unge av ulike årsaker ikke kan bo hjemme sammen med egen familie (Wiik & Nilsen, 2018, s. 7; NOU 2018:18, s. 60).

Fosterhjemsarbeid er et av de mest sammensatte og komplekse områdene innenfor barnevernsfeltet. Det er ofte mange instanser involvert i en barnevernssak og det tas beslutninger av stor betydning for barn, unge og deres familier (Bunkholdt, 2017, s. 36). I

barnevernloven § 4-1, fremkommer prinsippet om at alt arbeid og alle avgjørelser som tas i barnevernet skal være til barnets beste (Barnevernloven, 1992, § 4-1). Prinsippet er også hjemlet i Grunnlovens § 104, andre ledd og i FNs konvensjon om barnets rettigheter artikkel 3 (Grunnloven, 1814, § 104, andre ledd; FNs konvensjon om barnets rettigheter, 1989, artikkel 3). Fosterhjemsutvalget skrev i sin utredning “Trygge rammer for fosterhjem”, utarbeidet for Barne- og likestillingsdepartementet (2018) at: “Målet for alt fosterhjemsarbeid er å sikre barnet god omsorg, trygghet og tilhørighet”. For å kunne lykkes med dette er det avgjørende at barnet møtes med “forståelse, trygghet og kjærighet” både fra barnevernet og fosterforeldre (NOU 2018:18, s. 60).

Fosterforeldre utfører en viktig samfunnsoppgave ved å åpne hjemmet sitt for barn som ikke kan bo hjemme sammen med egen familie i kortere eller lengre perioder. Som fosterforeldre får man et barn ekstra man skal gi omsorg, støtte og kjærighet til på lik linje med sine egne barn. Man skal bygge relasjoner til et barn som kan være preget av usikkerhet og som har problemer med å kunne stole på og knytte seg til voksne som følge av det de har opplevd (NOU 2018:18, s. 60; Banggren, 2018). I tillegg til å være foreldre for et barn ekstra (Banggren, 2018) skal man som fosterforeldre forholde seg til barnets foreldre og familie, barnevernet og andre offentlige instanser rundt barnet. Fosterforeldre har mange parter å forholde seg til i det daglige og er avhengig av hjelp og støtte fra barnevernet for å kunne håndtere oppdraget de er gitt (NOU 2018:18, s. 60-61). Fosterhjemmets rettigheter og plikter er formalisert gjennom fosterhjemsavtalen som “er en juridisk kontrakt som innlemmer barnet i familien” og inngås mellom fosterhjemmet og barnevernet ved oppstart av oppdraget (Holtan et al., 2020, s. 20).

2.2 Presentasjon av problemstilling

Som mennesker er vi sosiale vesener og vi “trenger å bli sett, hørt og tatt på”. Vi trenger at noen gir oss omsorg og bekreftelse, viser oss kjærighet og støtte slik at vi kan forstå oss selv og verden rundt (Tjersland et al., 2018, s. 124). Helt fra fødselen av er vi avhengige av å kunne inngå i relasjoner og samhandling med andre for å ha mulighet til overlevelse, oppvekst og utvikling (Sjøvold & Furuholmen, 2020, s. 53). Vi både påvirker og påvirkes av menneskene og omgivelsene rundt oss. Vi skapes og utvikles i samhandling og relasjon med andre.

Ifølge Røkenes og Hanssen (2012) er alle mennesker sårbare og kan kjenne på tap av selvfølelse og anerkjennelse dersom man ikke opplever seg møtt og forstått i møte med andre (Røkenes & Hanssen, 2012, s.179). Jeg ønsker i denne oppgaven å se på hvilken betydning relasjon mellom barn, unge, deres familier, fosterforeldre og barnevernet har for samarbeidet dem imellom.

Problemstillingen jeg har valgt å bruke i oppgaven er derfor:

“I hvilken grad er relasjonen mellom barn, unge, deres familier, fosterforeldre og barnevernet grunnleggende for et godt samarbeid og vil et godt samarbeid kunne forebygge utilsiktede flyttinger eller brudd?”

2.3 Begrepsavklaringer

Ut fra problemstillingen vil jeg videre kort forklare følgende begreper: relasjon, samarbeid, fosterhjem, barnevern og utilsiktede flyttinger.

Relasjon

“Relasjon viser til samspill mellom mennesker, og mellom mennesker og den situasjonen mennesket er i “(Gjertsen, 2010, s. 205). Å kunne knytte kontakt og bygge relasjoner er selve grunnmuren i alt sosialt arbeid (Tjersland et al., 2018, s. 123).

Samarbeid

Ifølge Fellesorganisasjonens yrkesetiske grunnlagsdokument (2019) er samarbeid en forutsetning i helse- og sosialfaglig arbeid. Man arbeider sammen mot et felles mål og for å kunne samarbeide må de ulike partene ha kjennskap til og vise respekt for andres kompetanse, roller og arbeidssituasjon. Man må i tillegg evne å inngå i dialog både med brukerne (her barn og unge), deres familier og fosterforeldre og aktuelle samarbeidspartnere rundt barnet (Fellesorganisasjonen [FO], 2019). Et annet ord for samarbeid er samhandling, hvor for

eksempel flere aktører i helse- og omsorgstjenestene arbeider sammen mot et felles mål til barnets beste (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s.38).

Fosterhjem

I henhold til barnevernloven § 4-22, første ledd, bokstav a, er fosterhjem “private hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter § 4-4, eller i samband med omsorgsovertakelse etter § 4-12 eller § 4-8 annet og tredje ledd” (Barnevernloven, 1992; Bunkholdt, 2017, s. 37).

Barnevern

Med barnevern menes her den kommunale barneverntjenesten, den statlige barneverntjenesten Bufetat og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, også kalt Bufdir (Wiik & Nilsen, 2018, s. 9).

Utilsiktete flyttinger

“En utilsiktet flytting innebærer at flyttingen fra fosterhjemmet skjer tidligere enn planlagt og på grunn av vansker som har oppstått” (Backe-Hansen et al., 2013, s. 13). Flyttingen er ikke planlagt og den kan i så henseende og betegnes som et brudd.

2.4 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven er å finne ut i hvilken grad en god relasjon har betydning for samarbeidet mellom de ulike partene i en barnevernssak. Jeg ønsker videre å få innsikt i om et godt samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre er avgjørende for at de skal klare å stå videre i oppdraget som fosterhjem. Håpet er at jeg etter å ha arbeidet med denne oppgaven vil være enda bedre i stand til å ivareta de ulike partene i en barnevernssak. Jeg håper også at mitt arbeid kan vise behovet for mer forskning på at relasjon og godt samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre kan hindre utilsiktete flyttinger.

3. FAGLIG KUNNSKAP / TEORETISK REFERANSERAMME

I det følgende vil jeg redegjøre for to ulike teorier for å belyse oppgavens problemstilling. Jeg vil først redegjøre for Aaron Antonovskys teori om mestring og deretter Axel Honneths teori om anerkjennelse.

Antonovsky forklarer ved hjelp av mestringsteorien grunnen til at noen mennesker opprettholder god helse og takler situasjoner preget av stress bedre enn andre. Mestringsteorien viser til at menneskets motstandskraft avhenger av det Antonovsky kaller *Sence of coherence*, opplevelse av sammenheng (Antonovsky, 2000, s. 12). Axel Honneth viser i sin teori om anerkjennelse hvordan det enkelte menneskets selvtillit, selvaktelse og egenverdi er avhengig av anerkjennelse både i det private og sosiale liv og som rettssubjekt. Honneth legger vekt på betydningen av sosiale relasjoner for utviklingen av menneskets egen identitet (Honneth, 2008).

3.1 Aaron Antonovsky - Mestringsteori

Antonovsky (2000) lanserte “den salutogenetiske modell” med bakgrunn i at når mennesker blir utsatt for utallige stressfaktorer igjen og igjen vil det over tid føre til en spenningstilstand. Han mente at dersom man klarer å se de ulike hendelsene i en sammenheng klarer man også å håndtere dem bedre. Opplevelsen av sammenheng fører til at man ikke lar seg stresse og derav opplever mestring. “Den salutogenetiske modell” kan ikke garantere for en løsning på ulike personers problemer, men den kan hjelpe den enkelte til en dypere forståelse av hva som skjer og hvorfor det skjer. Den dypere forståelsen vil føre til mer indre ro og derav mindre stress som igjen vil føre til at det er enklere å holde fokus på det som er viktig i hverdagen (Antonovsky, 2000, s. 23). Man kan si at “den salutogenetiske modell” baner vei for en rehabilitering av stressfaktorer i menneskets tilværelse. Salutogenese ser på mennesket som et kontinuum, det vil si et sammenhengende hele (Antonovsky, 2000, s. 27).

Antonovsky (2000) forklarer teorien ved hjelp av det han beskriver som de tre komponentene: begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet. Den første komponenten, begripelighet, viser til at når man begriper forstår man hva som skjer ut fra den konteksten og situasjonen det skjer i. Fordi man begriper det som skjer vil man lettere kunne håndtere de ulike situasjonene som

oppstår på en hensiktsmessig måte. Den andre komponenten, håndterbarhet, gjør at man vil være mer løsningsorientert og i stand til å hente frem de rette redskapene som behøves for å håndtere ulike typer stress og situasjoner som kan oppstå i hverdagen. Den tredje komponenten, meningsfullhet, forklares ved at man ser enhver hendelse i en meningsfull sammenheng. Opplevelsen av meningsfullhet gjør at man engasjerer seg i ulike situasjoner og hendelser som oppstår og prøver å løse dem på best mulig måte. Man ser bakenfor hendelsen og problemet og prøver å finne en løsning til alles beste uansett hva som måtte oppstå (Antonovsky, 2000, s. 34 – 36).

Som menneske er det nødvendig at man har en forståelse av hvilke krav man stilles overfor for å kunne være i stand til å benytte seg av de ressurser som til enhver tid er tilgjengelige. Dersom man oppfatter omgivelsene rundt som et kaos og et uhåndterbart ytre kan det være vanskelig å se hvordan man skal klare å løse problemer som oppstår. Er man derimot virkelig engasjert og har en forståelse av problemene vil man ikke gi seg, men lete til man finner de rette redskapene som man er avhengig av for å kunne løse problemene (Antonovsky, 2000, s. 39). Man er altså i besittelse av en sterk indre tro på at man kan klare å løse problemer som oppstår, noe som ses på som en styrke hvor man lettere blir i stand til å håndtere ulike typer stress som en stadig utsettes for i dagens samfunn.

Antonovsky (2000) hevder at selv om man ikke alltid finner glede ved sitt arbeid, viser teorien at dersom man er overbevist om at ens arbeid er meningsfylt, som for eksempel det å være fosterforeldre, kan man allikevel ha en sterk opplevelse av sammenheng (Antonovsky, 2000, s. 41). Det vil hjelpe den enkelte til å klare å stå i ulike krevende situasjoner som måtte oppstå i hverdagen.

Dersom det er andre som tar alle valgene og avgjørelsene for oss, og vi selv ikke har noe vi skulle ha sagt, reduseres vi til objekter, vi tingliggjøres, uten mulighet til å kunne opptre som det autonome, selvbestemmende, mennesket vi ønsker å være. Vi kan da kjenne på opplevelsen av at våre handlinger og meninger ikke har noen betydning for hvordan et problem løses og vi mister interessen. Antonovsky understreker at dette ikke er det samme som at man har et behov for kontroll, men at det her dreier seg om retten og muligheten til medbestemmelse. Muligheten for medbestemmelse er avgjørende for at man skal kunne ha en

positiv innstilling til de oppgaver man stilles overfor og kjenne på et ansvar for hvordan oppgavene løses og hvordan resultatet til slutt blir (Antonovsky, 2000, s. 108 - 109). Teorien viser at det er av stor betydning at barnevernet og andre instanser rundt barnet rådfører seg med barnet, så langt det er mulig med tanke på alder og utvikling, (Barnevernloven, 1992, § 6-3, første ledd) og fosterforeldre før ulike avgjørelser tas til barnets beste.

Belastningen kan til tider være stor, men man prøver allikevel som fosterforeldre å gjøre sitt beste (Antonovsky, 2000, s. 124). Blir belastningen for stor er man avhengig av at det stilles ressurser til rådighet slik at man kan få den hjelpen man behøver for å kunne ivareta sitt oppdrag som fosterforeldre. Da vil man kunne kjenne på håndterbarhet og mestring som kan være avgjørende for å klare å stå videre i oppdraget (Antonovsky, 2000, s. 129).

En person med en sterk opplevelse av sammenheng vil sannsynligvis oppleve ulike typer stress som gledelig, mindre konfliktfylt eller mindre skadelig enn en person med en svak opplevelse av sammenheng. Det at man i utgangspunktet har en sterk tro på at det nok kommer til å gå bra, at man har de nødvendige ressurser tilgjengelige til å håndtere problemer som måtte oppstå og at det som på et tidspunkt kan oppfattes som et kaos kan løses, er en ressurs i seg selv (Antonovsky, 2000, s. 151).

En person med en sterk opplevelse av mestring velger den mestringsstrategien og de ressursene som ser ut til å ville være den beste løsningen på det problemet personen til enhver tid står overfor. Personen er ikke opptatt av om situasjonen hun eller han står overfor kan løses, men av hvordan den kan løses på best mulig måte (Antonovsky, 2000, s. 154).

3.2 Axel Honneth – Anerkjennelsesteori

Honneth (2008) forklarer anerkjennelsesbegrepet ved hjelp av tre anerkjennelsessfærer som alle er viktige for det enkelte menneskets liv, helse og utvikling. Den første sfæren er i familien, hvor grunnlaget for kjærlighet og intime sosiale relasjoner dannes. Det starter med forholdet mellom mor og barn, utvikler seg til far og søsken etterfulgt av storfamilie og nære venner. Kjærligheten og tryggheten fra de nærmeste gjør at man utvikler en selvtillit og en tro

på seg selv i møte med andre (Honneth, 2008, kap.5). I den rettslige sfære skal alle mennesker i utgangspunktet møtes som moralske oppegående individer med samme rettigheter og med tilgang til samme type goder. Det understreker betydningen av at alle mennesker er like mye verdt og at man beskyttes av samfunnets lover og regler. Med opplevelsen av denne formen for anerkjennelse utvikler man selvaktelse. Den siste sfæren er den solidariske, sosiale verdsettingen. Her anerkjennes det enkelte menneske for sin individuelle særegenhet, evner og kvaliteter som kommer samfunnet til gode. Den enkelte påvirker og påvirkes av samfunnet man er en del av. Ved å oppnå denne formen for anerkjennelse utvikler vi selvverdsettelse (Nørgaard, 2005, s.64-65). Dersom man som menneske oppnår alle tre formene for anerkjennelse vil man kjenne på en tilhørighet og anse seg som et fullverdig medlem av fellesskapet og samfunnet (Wiik & Nilsen, 2018, s. 22).

Samfunnet er i stadig utvikling og mens man tidligere snakket om ære og anseelse i forhold til sosial verdsettelse, snakker man i dag gjerne om prestige og status. I tillegg har man gått fra å snakke om gruppe og ulike sosiale lag til å fokusere mer på det enkelte individ, medlemmet, av samfunnet når man snakker om status og prestige. Det gjør at den enkelte kan oppleve en krenkelse av sin egen anerkjennelse både fysisk, psykisk og sosialt (Nørgaard, 2005, s. 65).

I familiens sfære hvor man skal oppleve trygghet og kjærlighet kan man istedenfor bli utsatt for vold og seksuelt misbruk. Slike opplevelser kan ifølge anerkjennelsesteorien føre til det som betegnes som psykisk død, hvor man mister troen på seg selv og tenker at alle andre rundt en gjør det samme og den sosiale skammen oppleves uhåndterlig. I den rettslige sfære kan man kjenne seg krenket dersom man for eksempel nektes bestemte rettigheter som alle mennesker i utgangspunktet har rett på. Man kan føle seg utestengt og dermed ikke medregnet som et moralsk og troverdig oppegående menneske (Nørgaard, 2005, s. 65). Man kan også oppleve å kjenne på krenkelse i den solidariske sfæren. Dersom den sosiale verdsettingen som omhandler status og prestige krenkes vil man kunne kjenne på et tap av selvverd og anseelse (Nørgaard, 2005, s. 65).

Teorien viser at anerkjennelse mellom mennesker er grunnleggende for å kunne oppnå god kommunikasjon for å kunne skape gode relasjoner som igjen fører til et godt samarbeid. Som

mennesker er vi alle avhengige av anerkjennelse fra andre for å kunne føle oss som autonome, selvstendige, individer i møte med andre. Med bakgrunn i Honneths teori, hevder Nørgaard at det i møte med den andre alltid må være en anerkjennelse, en respekt og en forståelse til stede (Nørgaard, 2005, s. 63). Det bekreftes også av Tjersland et al. (2008) når de sier at anerkjennelse viser til både det å se, bekrefte og akseptere den andre (Tjersland et al., 2018, s. 127).

4. METODE

4.1 Valg av metode

Når jeg som student utfører en studie ved hjelp av forskning er det fordi jeg søker grundigere klarhet og forståelse i et forhold eller en sammenheng (Dalland, 2020, s. 40). Herunder ønsker jeg å få mer klarhet i betydningen av relasjon og samarbeid mellom de ulike partene og barnevernet i en barnevernssak sett i sammenheng med fosterhjemsarbeid.

Dalland (2020) beskriver metode som det å følge en viss vei mot et mål og metoden man velger er redskapet man anvender i undersøkelsen for å nå målet. Metoden gjør oss i stand til å samle inn data som er nødvendig informasjon vi trenger til forskningen vår (Dalland, 2020, s. 54 - 56). Videre viser Dalland (2020) til at kvantitative metoder frembringer data i form av målbare enheter, mens de kvalitative metodene belyser meninger og opplevelser som ikke er mulig å måle eller tallfeste. Begge metodene vil på hver sin måte hjelpe oss slik at vi kan tilegne oss “en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og av hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler” (Dalland, 2020, s. 54). En tredje metode man kan velge som redskap i undersøkelsen er å gjøre en litteraturstudie. I en litteraturstudie studerer man litteraturen som allerede foreligger på grunnlag av tidligere undersøkelser og forskning. Man søker i den allerede eksisterende kunnskapen som er presentert i ulike artikler. Artiklene finner man ved å gjøre ulike søk i databaser. Litteraturstudien er en systematisering av kunnskapen hvor man søker, samler, vurderer og deretter sammenfatter den (Støren, 2013, s. 16-17; Dalland, 2020, s. 199). Det som skiller metodene er først og fremst hvilken måte man velger å innhente data på (Dalland, 2020, s. 56).

4.2 Vurdering av metoden

En undersøkelse gjennomført ved hjelp av en kvalitativ metode hvor jeg intervjuet mellom tre til fem personer (Postholm, 2020, s. 43) ville ideelt sett gjerne vært den beste muligheten for å besvare min problemstilling. Jeg gikk flere runder med meg selv angående valg av metode og vurderte det grundig, men konkluderte til slutt med at en litteraturstudie var mer gjennomførbar ikke minst med tanke på den tidsrammen som er gitt. I tillegg vurderte jeg at

det ville være tidkrevende å finne potensielle personer som kunne stille til intervju, da det ikke er mulig å benytte seg av personer som har noen relasjon til eller pågående sak med barnevernet på intervjutidspunktet. På dette grunnlaget valgte jeg litteraturstudie som metode for min forskning (Dalland, 2020, s. 56).

4.3 Åpenhet om resultatet

Jeg har gjennom mitt arbeid med oppgaven reflektert over om problemstillingen jeg har valgt muligens er for bred og ikke spisset nok. Jeg har allikevel valgt å beholde den da jeg med bakgrunn i min praksiserfaring har opplevd at det er tette bånd mellom barn, unge, deres familier og fosterforeldre. Det gjør at jeg som kontaktperson i barnevernet må forholde meg til å skape gode relasjoner med alle parter, så langt det er mulig, i enhver barnevernssak. Det er til tider mange konflikter i en sak, og arbeidet kan være preget av å prøve å bygge bro, skape gode relasjoner, mellom for eksempel foreldre og fosterforeldre. Særlig der barnet er plassert i fosterhjem i slekt og nettverk kan dette være et utfordrende og krevende arbeid. Forholdet mellom partene, for eksempel mor og mormor til barnet, kan ha vært konfliktfylt før omsorgsovertakelsen og eskalerer gjerne etter at barnet er plassert i fosterhjem hos mormor. Jeg ser på alle involverte parter i enhver sak som ett hele hvor vi sammen arbeider mot et felles mål til barnets beste og jeg har av den grunn valgt å beholde problemstillingen for oppgaven. Her vil jeg gjerne presisere at min praksiserfaring går utover den obligatoriske praksisperioden som er en del av bachelorutdanningen i barnevern.

4.4 Min egen førforståelse

Som forsker har jeg alltid med meg mine egne fordommer og min førforståelse inn i mitt arbeid. Jeg har allerede før jeg starter tanker om og rundt det jeg skal forske på. Jeg er av den grunn innforstått med at min førforståelse kan ha påvirket de søkene jeg har valgt å gjøre til denne oppgaven (Dalland, 2020, s. 60). Min praksiserfaring har flere ganger vist meg at relasjon har hatt en avgjørende betydning for et godt samarbeid og mine søk har derav naturlig nok vært preget av dette.

4.5 Datainnsamling

Jeg startet å søke etter potensielle kilder til oppgaven i januar 2021 og avsluttet søket i utgangen av april 2021. Jeg foretok søk i Oria og Google Scholar. I tillegg foretok jeg søk på fonteneforskning.no og på forskning.no. Søkeordene jeg brukte var: fosterforeldre ELLER fosterhjem ELLER fosterhjemsarbeid, relasjon ELLER samarbeid ELLER fosterforeldre, relasjon ELLER samarbeid ELLER barnevern og fosterhjemsarbeid ELLER barnevern ELLER samarbeid.

De fire artiklene som benyttes som grunnlag for litteraturstudie skal som hovedregel ikke være eldre enn fem år. Jeg avgrenset derfor i starten søket fra 2016 – 2021. Resultatet viste at det ikke var så enkelt å finne fagfelleverderte artikler med søkelys på relasjon og samarbeid mellom fosterhjem og barnevernet. Jeg valgte derfor etter hvert å utvide søket til å gjelde relasjon og samarbeid mellom barn, unge, foreldre, fosterforeldre og barnevernet. Jeg utvidet i tillegg søket til å gjelde fra 2015 – 2021. Det ga flere treff. Jeg vurderte det utvidede søket som relevant da samarbeidet i en sak ofte innebærer et samarbeid mellom alle overnevnte parter. Søket ga meg også tilgang til flere artikler som var aktuelle for problemstillingen, men som ikke var innen femårsregelen. De artiklene tok jeg allikevel med meg videre for om mulig å kunne anvende som en del av det selvvalgte pensumet til oppgaven.

Jeg gjorde i tillegg et søk på relasjon ELLER samarbeid, som er et mer generelt søk. Det ga noen flere treff. Jeg ønsket allikevel å konsentrere meg om treff som omhandlet relasjon og samarbeid i forhold til barn, unge, deres familier, fosterforeldre og barnevernet da det var det mest aktuelle for min oppgave. Kildesøkene jeg gjorde ga meg også treff på flere interessante fagbøker som jeg kunne anvende som en del av det selvvalgte pensumet.

Snøballmetoden (Dalland, 2020, s. 151), hvor jeg sjekket litteraturlistene i aktuelle bøker og artikler jeg leste, ga meg tilgang til flere nye relevante kilder. I tillegg fant jeg ett par masteroppgaver som omhandlet forholdet mellom fosterforeldre og barneverntjenesten. Støren (2013) anbefaler å bruke primærkilder, fremfor sekundærkilder (Støren, 2013, s. 61) og jeg har tilstrebet å følge hennes anbefaling så langt som mulig.

4.6 Studiens troverdighet - Styrker og svakheter med studien

Det vil alltid være flere studier og kilder der ute som kunne vært hentet inn, og for å besvare problemstillingen kreves forskningsresultater fra ulike hold. Jeg har av den grunn utvidet søket til å gjelde ikke bare relasjon og samarbeid mellom fosterforeldre og barnevernet, men også mellom barn, unge og deres familie og barnevernet. Jeg vurderer det som relevant for å belyse problemstillingen best mulig da alle overnevnte parter ofte inngår i et samarbeid for å oppnå barnets beste (Dalland, 2020, s. 63). Det kan være en svakhet i min forskning at jeg har valgt kun å bruke vitenskapelige artikler fra studier som er utført i Norge. Jeg håper allikevel at ved å knytte teori, faglige kilder og min egen praksiserfaring opp mot de vitenskapelige artiklene, har jeg et godt nok grunnlag for å belyse problemstillingen (Dalland, 2020, s.152).

Det kan være et problem at de fire fagfelleverderte artiklene omhandler relasjoner, samarbeid, medvirkning og anerkjennelse sett i lys av barn og unges møte med barnevernet, og ikke ut fra fosterforeldres opplevelser. Med bakgrunn i egne praksiserfaringer og kunnskapen om at relasjoner er viktig og betydningsfullt for alle mennesker i møte med andre vurderer jeg funnene som aktuelle for oppgavens problemstilling (Dalland, 2020, s. 198).

5. FUNN OG DRØFTING

5.1 Presentasjon av funn

Jeg har valgt ut fire vitenskapelige artikler for å belyse problemstillingen som er utgangspunktet for oppgaven. Alle de fire artiklene er fagfelleverderte og er publisert innenfor de siste fem år. Forskingen som presenteres i samtlige artikler er gjort ved hjelp av kvalitativ metode gjennom intervju. De fire artiklene er:

Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet av Veronika Paulsen, Jørn Are Aune, Jan Karle Melting, Otto Stormyr og Berit Berg, publisert i tidsskriftet Norges Barnevern Nr. 2 – 2017.

Sammendrag: Studien viser hvordan relasjonsarbeid som plattform i møte med ungdom i barnevernet kan være en nyttig tilnærming. 22 ungdommer som har eller har hatt kontakt med Gartnerhaugen er intervjuet. Intervjuene er gjennomført som en kombinasjon av individuelle intervjuer og gruppeintervjuer. Gartnerhaugen er et barneverntiltak for ungdom i alderen 14 – 23 år i regi av Trondheim kommune og har fokus på å bidra med støtte, omsorg og kunnskap til ungdom slik at disse kan utvikle seg til selvstendige individer i møte med samfunnet. Studien synliggjør tre elementer som er spesielt viktige i relasjonsarbeid i møte mellom ungdom og ansatte: 1) Å møte ungdommene “der de er”, 2) Gi ungdommene mulighet for medvirkning i eget liv og beslutninger om eget liv og 3) Gjensidighet i relasjonen.

Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet av Veronika Paulsen, publisert i Fontene Forskning Nr. 1 – 2016. (a)

Sammendrag: Studien fokuserer på barn og unges erfaringer med medvirkning i barnevernet. 45 ungdommer i alderen 16 – 26 år (14 jenter og 31 gutter) er blitt intervjuet. Det ble gjennomført både fokusgruppeintervjuer og individuelle kvalitative dybdeintervjuer. Alle ungdommene har hatt tett oppfølging av barnevernet i perioder i livet. Noen har hatt langvarig kontakt, mens andre har hatt kontakt en kort periode. Forfatteren utforsker to problemstillinger i artikkelen. Den første er i hvilken grad barn

og unge opplever medvirkning i kontakt med barnevernet, og viser tre ulike former for medvirkningspraksis: 1) liten/ingen tilstedeværelse eller medvirkning, 2) tilstedeværelse, men ikke medvirkning og 3) medvirkning. Den andre problemstillingen er hvilke faktorer som påvirker graden av medvirkning. Studien viser at både barnas alder, antall møtepunkter og relasjonen mellom barn, unge og ansatte i barnevernet spiller en sentral rolle for ungdommers opplevelse av medvirkning i barnevernet.

Brikke eller aktør og samskaper? Ungdommer i barnevernet og deres fortellinger om å være deltakere i et samskapingsprosjekt av Ann Kristin Larsgaard, Vibeke Krane og Hilde Larsen Damsgaard, publisert i tidsskriftet Norges Barnevern Nr. 1 – 2020.

Sammendrag: Artikkelen bygger på en studie hvor 11 ungdommer i alderen 18 – 23 år er intervjuet om deres erfaringer med deltakelse i et samskapingsprosjekt initiert av Forandringsfabrikken. Felles for dem alle er at de er aktive proffer i Forandringsfabrikken, de har fortsatt kontakt med barnevernet og de har erfaring med samarbeid med barnevernspedagogutdanningen. Tanken bak prosjektet er at barn og unges erfaringer skal være likeverdig kunnskapsgrunnlag i barnevernspedagogutdanningen. I artikkelen presenteres to fortellinger som representerer hovedtendensene i materialet både når det gjelder erfaringer med barnevernet og i møte med og videre samarbeid med Forandringsfabrikken. Fortellingene viser at ungdommene har ulike erfaringer med å være deltakere i samskapingsprosjektet. Noen opplevde likeverd, mens andre følte at deres erfaring ikke ble verdsatt. Anerkjennelse og sosial verdsetting hvor det er rom for sårbarhet, uenighet og ulikhet ser ut til å være av avgjørende betydning for at deltakerne skal få opplevelsen av reell samskaping. Samskaping refererer i denne sammenheng til et likeverdig samarbeid mellom mottakere av tjenester og profesjonelle som har som mål å utvikle bedre og mer tilrettelagte tjenester.

Ungdom på vei ut av barnevernet: Brå overgang til voksenlivet av Veronika Paulsen, publisert i tidsskriftet Norges Barnevern Nr. 1 – 2016. (b)

Sammendrag: Studien fokuserer på ungdommers opplevelse av ettervern og overgangen fra barneverntiltak til voksenliv. Det er intervjuet 43 ungdommer i alderen 17 – 26 år (13 jenter og 30 gutter) som har eller har hatt tiltak fra barnevernet. Man får derav belyst ettervern fra de unges ståsted. Forskningsspørsmålene som belyses er: Hvilke behov beskriver ungdommene i overgangen til voksenlivet, og hvordan opplever ungdommene at behovene imøtekommes i barnevernssystemet? Spørsmålene drøftes opp mot gjeldene lovverk og føringer på området og bidrar til å belyse konsekvenser av begrenset oppfølging i overgangen til voksenlivet med fokus på følgende tre områder: 1) Brå overgang til voksenlivet, 2) Manglende medvirkning og opplevelse av avmakt og 3) Utfordrende overgang til voksentjenestene.

5.2 Drøfting av funnene

Dalland (2020) beskriver drøfting som å belyse et tema fra flere sider (Dalland, 2020, s. 33). Jeg vil videre i denne delen av oppgaven, på grunnlag av funnene fra artiklene, drøfte hvilken betydning en god relasjon kan ha for et godt samarbeid mellom barn, unge, deres familier, fosterforeldre og barnevernet. Er godt samarbeid mellom de ulike partene i en barnevernssak avhengig av at det skapes gode relasjoner mellom partene? Kan kontaktpersoner i barnevernet bidra med noe for at den enkelte skal føle seg respektert og anerkjent i møte med barnevernet?

5.2.1 Hva er felles for de fire artiklene?

De utvalgte artiklene er vitenskapelige og er publisert i fagfelleverderte tidsskrift i perioden fra 2016 – 2020. Studiene fokuserer på relasjon, samarbeid, medvirkning og anerkjennelse og barn og unges opplevelser og følelser i møte med barnevernet og dets ansatte. Det er brukt kvalitativ metode som tilnærming for å kartlegge og forske på de ulike problemstillingene og samtlige studier er utført i Norge.

5.2.2 Retten til medvirkning

I henhold til barnevernloven § 1-6 har barn og unge rett til å medvirke i alle avgjørelser som tas på vegne av dem (Barnevernloven, 1992; Læret & Skivenes, 2016, s. 36). For at medvirkningen skal bli reell må barnevernet arbeide for å etterspørre og vektlegge de synspunkter barn og unge ytrer om egne ønsker og behov. Det vil styrke grunnlaget for de beslutninger som tas overfor det enkelte barnet (Christiansen & Kojan, 2016, s. 107). Det fremkommer også i Fellesorganisasjonens yrkesetiske grunnlagsdokument (2019) som sier at alt barnevernfaglig arbeid skal utføres med utgangspunkt i barnets egne verdier, kunnskaper og ressurser (Fellesorganisasjonen [FO], 2019).

5.2.3 Relasjon og medvirkning - Betydningen av medvirkning

Paulsen et al. (2017) viser i sin studie at medvirkningsarbeid og relasjonsarbeid er prosesser som er nært knyttet til hverandre og bygger på tillit mellom ungdommene og de ansatte. Individ og kontekst påvirker hverandre vekselvis. Når ungdommene får medvirke til egen utvikling og får delta i medvirkningsprosessen opplever de at de blir tatt på alvor, respektert og anerkjent av de ansatte. Det gjør at relasjonen mellom ungdommene og de ansatte styrkes (Paulsen et al., 2017). Honneth (2008) bekrefter ungdommenes opplevelse i sin teori om anerkjennelse når han viser til at man som menneske opplever seg anerkjent når man blir sett, hørt og respektert for den man er (Honneth, 2008).

Når ungdommene føler seg anerkjent opplever de at de ansatte bryr seg og at de ser på det mer enn bare en jobb. I tillegg opplever ungdommene å bli møtt som individer, ikke som saker (Paulsen et al., 2017). Funnene viser betydningen av å møte ungdommene som et subjekt, hvor hvert enkelt individ er unikt, ikke som et objekt, hvor man føler seg tingliggjort. Møter man andre med respekt, ydmykhet og medmenneskelighet legges grunnlaget for dialog, relasjon og samarbeid. Funnene stemmer med det Røkenes & Hanssen (2012) beskriver når de viser til at det er gjennom dialogen, der to eller flere parter samtaler, at den andres tilstand blir tilgjengelig for oss. Gjennom dialogen oppstår et fellesskap mellom partene (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 49). Når man lytter til den andre har man fokus på den andres indre, subjektive opplevelsesunivers. For å kunne ta del i dette må man være konsentrert og vise en genuin

interesse og nysgjerrighet for det den andre forteller. Da vil man kunne kjenne på følelsen og få forståelsen av hva den andre egentlig foreller og virkelig føler (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 187-188).

Tjersland et al. (2018) vektlegger betydningen av at man i relasjoner sammen med andre må vise en genuin og ekte interesse for den andre, være til stede og høre hva den andre har å si. Man må møte den andre der han eller hun er og prøve å leve seg inn i og se for seg hvordan det er å være der den andre er. Det betegnes som empatisk innlevelse, der relasjonen er preget av likestilthet og symmetri, og kontaktpersonen i barnevernet prøver å forstå den andre på dennes premisser, istedenfor at han eller hun inntar en evaluerende rolle til emnet det samtales om (Tjersland et al., 2018, s. 127-128). Det stemmer med det Paulsen et al. (2017) sin studie viser når ungdommene beskriver at de har gode og utviklende samtaler med de ansatte. Ungdommene stilles overfor forventninger om selv å måtte komme med innspill, de blir utfordret og samtaleene gjør at de må tenke nytt. Ungdommene opplever å bli tatt på alvor og de føler seg sett og hørt for den de egentlig er. Dette gjør at ungdommene kjenner på en tillit til de ansatte og det skaper en trygghet å vite at det alltid er noen der for dem. Når de i tillegg får være med å bestemme og påvirke de avgjørelser som tas overfor dem, virker det positivt og de blir mer engasjerte og føler ansvar for mål som blir satt (Paulsen et al., 2017). Studien viser tydelig at når ungdommene får medvirke i planarbeidet kjenner de på et eierskap til avtalene og målene som inngås. De får ikke bare en ferdig plan presentert som de selv ikke har vært med å utarbeide. Det kan oppleves som lite motiverende å skulle forholde seg til en plan en ikke har noe eierskap til. Motsatt er det ikke like enkelt å bare la være å følge en plan med avtaler og mål man selv har vært med å utarbeide.

Paulsen (2016a) viser i sin studie at ikke bare medvirkning, men også i hvilken grad ungdommene opplever medvirkning har betydning for relasjonen mellom dem og de ansatte. Det er enighet om at medvirkning på individnivå handler om å gi barn og unge mulighet til å være deltakende i egen sak, men medvirkning handler om mer enn å invitere barn og unge med på møter eller samtaler nå og da. Barn og unge må gis informasjon, mulighet til å stille spørsmål og de må oppfordres til å ytre sine meninger, ønsker og behov. Barn og unge må inkluderes som naturlige samarbeidspartnere gjennom hele barnevernsprosessen (Paulsen, 2016a). I henhold til barnevernloven § 6-3 og barnekonvensjonen artikkel 12 skal barnets

stemme komme klart frem. Barnet har her en rett, men ingen plikt til å uttale seg (Barnevernloven, 1992; Barnekonvensjonen, 1989). Retten til medvirkning inneholder ifølge lovgivningen tre essensielle elementer: 1) at barnet får informasjon, 2) at barn og unge gis mulighet til å uttrykke sine egne meninger og 3) at barn og unges meninger tas med i beslutningsprosesser og tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet (Paulsen, 2016a; Barnevernloven, 1992). Barnets stemme skal etter loven komme klart frem og det er ikke nok å dokumentere at man har snakket med barnet eller at han eller hun var til stede under møte eller samtalen. Man må kunne dokumentere hva barnet selv uttalte og mente. Paulsen (2016a) fant at flere av ungdommene følte seg lite sett og hørt og noen av dem følte seg direkte overkjørt av barnevernet. De kjente på en opplevelse av at barnevernet bare kom inn og gjorde det de mente var best uten å spørre hva den enkelte selv mente (Paulsen, 2016a).

5.2.4 Kontinuitet i relasjonen

Paulsen (2016a) viser videre i sin studie at mange av ungdommene beskrev et stort antall saksbehandlere som kom og gikk. Flere av dem møtte de aldri. Noen veldig få fortalte at de hadde tett kontakt og god relasjon med saksbehandler. De hadde hatt samme saksbehandler over lengre tid, ofte flere år (Paulsen, 2016a). Oterholm (2016) påpeker at det er en forutsetning at barn og unge har kjennskap og tillit til sin saksbehandler for å ha mulighet til å formidle sine egne ønsker og behov (Oterholm, 2016, s. 137). Flere av ungdommene fortalte at de ikke hadde eller hadde veldig få samtaler med barnevernet i barnehage- og barneskolealder og de fikk i alle fall ikke snakke med barnevernet alene. Mangelen på tilstedeværelse førte til at de fikk lite informasjon om barnevernets rolle og formål i tillegg til at de ikke opplevde forståelse rundt iverksettelse av tiltak og målet med tiltakene. Heller ikke ved evaluering av tiltakene var de til stede (Paulsen, 2016a). Her viser at manglende medvirkning, i hovedsak i form av manglende informasjon og mulighet til å uttrykke egne ønsker og behov, bidrar til usikkerhet for barnet rundt hans eller hennes situasjon. Funnet stemmer med det Antonovsky (2000) viser til i sin mestringssteori når han hevder at barn og unge er avhengige av å begripe og forstå det som skjer. Når barn og unge får forklart hva som skjer og hvorfor det skjer vil de kunne kjenne på en trygghet og mestring som gjør tilværelsen og hverdagen mer forståelig og håndterbar (Antonovsky, 2000).

5.2.5 Tilstedeværelse og medvirkning

Ungdommene Paulsen (2016a) intervjuet fortalte videre at de som ungdommer hadde vært til stede på møter og hadde hatt samtaler med barnevernet, men de opplevde allikevel ikke å bli hørt. Det ble ofte gitt mye informasjon på møtene, men det ble stilt lite om ingen spørsmål om ungdommenes egne tanker, meninger, ønsker og behov. Også som ungdommer opplevde de at foreldre eller fosterforeldre var til stede sammen med dem på møtene. Det ga lite mulighet til å kunne snakke med saksbehandler alene. Flere av ungdommene følte det var vanskelig å være ærlige og si sin egentlige mening i påhør av de andre som var til stede (Paulsen, 2016a). Når ungdommene opplever slike situasjoner kjenner de på en følelse av å ikke bli tatt på alvor. Det fører til at de får lite tiltro til barnevernet som system og lite tillit til saksbehandler. Til tross for at de prøver å si fra, be om hjelp eller ytre egne ønsker og behov opplever de seg ikke hørt. Det skaper ikke gode relasjoner og det legges ikke grunnlag for videre samarbeid. Honneth (2000) viser i sin anerkjennelsesteori at ungdommen i slike situasjoner kjenner seg krenket og lite verdt (Honneth, 2000). Resultatet ble at ungdommene ikke lenger orket å si fra om hva de mente eller trengte hjelp til. Flere uttalte også at de sluttet å komme på møtene. Det hadde jo ingen hensikt (Paulsen, 2016a). Denne formen for krenkelse vil jeg anta at fosterforeldre kan kjenne på når de ikke blir invitert med på møter og det blir tatt avgjørelser uten at de har fått uttale seg om hva de mener og oppfatter som barnets beste. Det er de som har barnet boende hjemme hos seg og kjenner han eller henne best. Ved å føle seg oversett av barnevernet, som fosterforeldrene er pålagt å samarbeide med (Fosterhjemsavtalen, 2010, s. 10, punkt 5.5), vil de kunne oppleve sin anerkjennelse krenket (Honneth, 2000) og at deres meninger og innspill ikke er gode nok i barnevernfaglig sammenheng.

Barn og unge har ikke medbestemmelse i alle situasjoner. Likevel beskrev ungdommene hos Paulsen (2016a) at det å få si sin mening og at de ble lyttet til, møtt med respekt og tatt med på vurderinger og beslutninger opplevdes positivt. Ungdommene beskrev også positive erfaringer med medvirkning til tross for at de ansatte noen ganger tok beslutninger mot ungdommenes egne ønsker. Grunnen til at erfaringene var positive var at ungdommene opplevde at de hadde fått informasjon, var blitt hørt og at deres meninger var blitt tillagt vekt (Paulsen, 2016a). Antonovsky viser i sin teori at når man får forklart og får en forståelse av

hva og hvorfor det skjer vil man godta og håndtere resultatet selv om det ikke ble helt slik som man selv hadde sett det for seg på forhånd. Denne følelsen antar jeg vil oppleves på samme måte for foreldre og fosterforeldre. Blir de invitert med på møter og samtaler jevnlig slik at de har mulighet til å medvirke i beslutninger som tas? Muligheten for medvirkning vil gjøre at de føler seg mer sett og hørt. Da vil de også lettere forstå ulike vurderinger og beslutninger som tas (Antonovsky, 2008). I tillegg vil de føle seg anerkjent og respektert for den jobben de selv gjør i arbeidet for barnets beste (Honneth, 2000).

5.2.6 Makt og avmakt

Gjertsen (2010) støtter opp under at barn og unges medvirkning er av betydning når han hevder at selve verdigrunnlaget i alt sosialt arbeid, herunder barnevernsfaglig arbeid, forutsetter at barn og unge skal være aktive i egen utvikling. Han viser videre til samarbeidskompetanse som omhandler relasjonen mellom barn, unge, deres familier, fosterforeldre og den profesjonelle og forholdet mellom de profesjonelle og mellom systemene de representerer. Maktbalansen mellom partene vil alltid være asymmetrisk ved at den profesjonelle har makt gjennom faglig kompetanse og gjennom institusjonell makt, i regi av den instansen man representerer, her barnevernet (Gjertsen, 2010, s 300-301). Holtan et al. (2020) viser til at relasjonen mellom saksbehandler og de ulike partene også kan “betegnes som asymmetrisk der barnevernet besitter en ekspertkunnskap, og er forvalter av de til enhver tid dominerende ideer om barnets beste” (Holtan et al., 2020, s. 84).

Barn, unge, deres familier og fosterforeldre vil i møte med den profesjonelle også kunne kjenne på en følelse av avmakt (Gjertsen, 2010, s. 301). Mathiesen (1982:73) definerer avmakt som “å befinne seg i en situasjon der en ikke ser noen utvei, noen midler eller muligheter, til å endre sin situasjon, innbefattet det å motsette seg, eventuelt stanse eller oppheve, andres viljesutøving overfor en selv” (Mathiesen, 1982:73, sitert i Gjertsen, 2010, s. 181). Det er derfor av stor betydning at den profesjonelle legger til rette for at det kan skapes gode relasjoner for videre samarbeid mellom partene i alt barnevernfaglig arbeid.

Ungdommene hos Paulsen (2016a) ga uttrykk for at det var av betydning å ha en god relasjon til den som de oppfatter har makt til å ta beslutninger. Dersom de ikke har en god relasjon til

beslutningstaker, opplever ungdommene at de ikke har medvirkning. Da føler de ikke at det som blir sagt blir tillagt vekt og tatt med i beslutningsprosessen (Paulsen, 2016a). Uttalelsene fra ungdommene viser viktigheten av å inkludere barn, unge, deres familier og fosterforeldre i arbeidet med den enkelte barnevernssak. Hvert individ, hver sak og hver avgjørelse og beslutning er unik, hver gang.

5.2.7 Samskaping

Larsgaard et al. (2020) viser i sin studie at medvirkning er tett knyttet til samskaping. Samskaping refererer her til en samarbeidsform mellom fagfolk og ungdommer i barnevernet hvor hensikten er å endre, videreutvikle og forbedre barnevernfaglig arbeid og utdanning. Dersom samskaping skal romme anerkjennelse, likeverd og gjensidighet er det en forutsetning at man ser på barn og unge som like verdifulle og viktige som de profesjonelle (Larsgaard et al., 2020). Tankegangen her er den samme som de ansatte ved Gartnerhaugen arbeider ut fra i møte med ungdommene (Paulsen et al., 2017).

Forandringsfabrikken, som er en sosial virksomhet som ønsker å løfte frem barn og unge som likeverdige samarbeidspartnere og samskapere i sin utvikling av barnevernfaglig arbeid og utdanning, er tuftet på de fire grunnleggende verdiene: åpenhet, samarbeid, ydmykhet og kjærlighet. Ungdommene beskriver at de i møte med Forandringsfabrikken for første gang følte de ble tatt på alvor, lyttet til og anerkjent. Samtlige hadde i forkant negative erfaringer i møte med barnevernet. Sammen med Forandringsfabrikken opplevde ungdommene seg respektert og verdsatt og de fikk forståelsen av at deres egne erfaringer og opplevelser hadde betydning for andre (Larsgaard et al., 2020). Det ga en følelse av mestring (Antonovsky, 2008) og anerkjennelse (Honneth, 2000). Jeg finner det interessant det Larsgaard et al. (2020) finner i sin studie når de retter søkelyset mot erfaringene den ene ungdommen beskriver. Samarbeidet mellom henne og Forandringsfabrikken endrer seg etter hvert og tar en annen retning. Etter en tid føler hun ikke lenger at hun og hennes historie og erfaring passer helt inn i det som Forandringsfabrikken står for. Hun kjenner på en krenkelse av sin anerkjennelse (Honneth, 2000) og prøver å gå i dialog med de voksne rundt hennes opplevelse av situasjonen, men hun møter ikke forståelse for sine meninger og synspunkter og velger etter hvert å trekke seg ut av samarbeidet. Avgjørelsen viser at hun er i stand til å ta egne valg. Det er en styrke i seg selv

og man kan anta at denne styrken kommer med bakgrunn i at hun i møte med Forandringsfabrikken, i starten, for første gang følte seg anerkjent, fikk selvtillit og ble tryggere på seg selv. Hun fikk den støtten og hjelpen hun trengte, tok imot og valgte deretter å gå videre (Larsgaard et al., 2020). Tiden som samskaper hadde gitt henne den plattformen (Paulsen et al, 2017) hun trengte for å utvikle seg til et selvstendig, autonomt, menneske i møte med andre. Funnet kan ses i sammenheng med barn og unge som flytter i fosterhjem og føler seg respektert, sett og hørt. De vil oppleve selvverd, selvtillit og får tilbake troen på seg selv i møte med andre til tross for tidligere opplevelser.

5.2.8 Samskaping og sårbarhet

Larsgaard et al. (2020) reflekterer i sin studie over om det er plass til alle som medskaper i fellesskapet. Om det ikke er det, hvem er det plass til og hvem blir sett og hørt? Er det kun om man har erfaringer som er i tråd med det Forandringsfabrikken fronter at man passer inn? Honneth (2008) viser i sin teori at det har betydning for den enkelte å kjenne seg verdsatt og anerkjent i møte med andre. Det handler om å kjenne seg som en del av fellesskapet. Dersom man ikke føler seg anerkjent og verdsatt kan man kjenne på en opplevelse av nedverdiggelse og degradering (Honneth, 2008). Når det ikke er like vilkår for deltakelse eksisterer det heller ikke likeverdighet. Dersom samskaping er avhengig av enighet og det ikke legges til rette for uenighet risikerer man å miste mangfoldet. Barn og unge har alle ulike erfaringer og skal samskaping lykkes må ikke enighet være en forutsetning for videre samarbeid (Larsgaard et al., 2020).

Det er essensielt å ikke glemme at barn og unge kan være sårbare. Sårbarheten vår har vi alltid med oss og den kan prege oss i ulike situasjoner uten at vi helt forstår hvorfor. Vi kan oppleve situasjoner som ubevisst trigger noe i oss, noe som minner oss om noe vi har opplevd før. Samskaping i barnevernfaglig sammenheng fordrer derfor ivaretagelse av den enkelte aktør ut fra en bevissthet om sårbarhet og behov for anerkjennelse i tillegg til at man anser barn og unge som ressurssterke og likeverdige deltakere (Larsgaard et al., 2020). Man kan anta at ungdommene som kommer i kontakt med Forandringsfabrikken tidligere har opplevd mange brutte relasjoner. Når da ungdommene kjenner på en følelse av å ikke passe inn i Forandringsfabrikken og det den formidler kan det oppleves som et nytt brudd og han eller

hun kan kjenne seg avvist. Dette stiller ekstra krav til de profesjonelle som har et ansvar for å ivareta barn og unge de kommer i kontakt med gjennom sitt arbeid i regi av Forandringsfabrikken. Ifølge Eide (2019) er sårbarheten allmennmenneskelig og noe vi vil kunne kjenne på i alle faser av livet, men den blir særlig tydelig for barn og unge. Barn og unge som kommer i kontakt med barnevernet har ofte opplevd omsorgssvikt, overgrep og mishandling som innebærer at de er særlig sårbare, noe som krever at vi ivaretar og ser dem for den de egentlig er (Eide, 2019, s. 68-69). Dette understrekes og i Fellesorganisasjonens Yrkesetiske grunnlagsdokument (2019) hvor det poengteres at alt barnevernsfaglig arbeid skal ta utgangspunkt i barn og unges egne verdier, kunnskap og ressurser. Alle mennesker har samme grunnleggende verdi og man skal gjennom dialog og tilrettelegging for medvirkning bidra til å styrke den enkeltes mulighet til å leve i samsvar med egne verdier, muligheter og begrensninger. Man skal videre ta hensyn til individuelle ønsker og behov og anerkjenne den enkelte (Fellesorganisasjonen [FO], 2019). Her fremkommer tydelig det etiske grunnlaget for å se det enkelte, autonome, menneske med sine ressurser og egenskaper som noe eget og unikt i møte med andre.

5.2.9 Medvirkning og ettervern etter fylte 18 år

Paulsen (2016b) viser i sin studie at ungdom som er på vei ut av barnevernet og inn i voksenlivet og har behov for oppfølging og støtte etter fylte 18 år. Flere av dem beskriver at de føler seg alene og de mangler et nettverk som kan sørge for trygge rammer og hjelp på veien til voksenlivet (Paulsen, 2016b). Dette støttes av Backe-Hansen (2021) som viser til at hjelp og støtte fra barnevernet kan være viktig for ungdom i møte med andre systemer som for eksempel Nav (Backe-Hansen, 2021, s. 121). Barn og unge som har hatt eller er i kontakt med barnevernet har ofte ikke foreldre og familie som støtter opp. Foreldre har ofte nok med seg selv og sine problemer. Ungdommene gir uttrykk for at det ikke bare er den praktiske, men også den emosjonelle støtten som er viktig. Sistnevnte minner om den støtten ungdommer vanligvis får fra sine foreldre i overgangen til voksenlivet (Paulsen, 2016b). I henhold til barnevernloven §1-3 har ungdom rett på ettervern og oppfølging dersom han eller hun samtykker til det, fra 18-23 år (Barnevernloven, 1992). Som tidligere nevnt vil denne grensen utvides fra 23 til 25 år innen utgangen av 2021 (Backe-Hansen, 2021, s. 22). Ved utgangen av

2019 mottok 5346 unge ettervernstiltak (Backe-Hansen, 2021, s. 28). Ut fra Paulsen (2016b) sin studie kan det se ut som om det forventes at ungdommer i barnevernet, som ofte har hatt en ustabil oppvekst og omsorgssituasjon, skal ha større grad av selvstendighet i overgangen til voksenlivet enn ungdom som har hatt en stabil og god oppvekst (Paulsen, 2016b). Min egen praksiserfaring har flere ganger vist meg at ungdom setter stor pris på fortsatt oppfølging og støtte i form av råd og veiledning etter fylte 18 år. Jeg opplever ofte ungdommene som ekstra sårbare og alene når de starter på veien til voksenlivet. Flere av dem jeg har vært kontaktperson for har selv uttrykt at det er godt å vite at de kan kontakte barnevernet dersom de trenger råd og veiledning. De beskriver ettervernet som et sikkerhetsnett som gjør overgangen til voksenlivet enklere. Jeg ser verdien av å kunne gi dem en hjelpende hånd i overgangen til voksenlivet. Det gir dem et bedre grunnlag og kan ses på som en plattform (Paulsen et al., 2017) på veien videre til å bli et så selvstendig individ som mulig, ut fra den enkeltes forutsetninger, i møte med samfunnet. Som menneske slutter man aldri, uansett alder, å ha behov for å bli sett, hørt, respektert og anerkjent som den man egentlig er.

5.2.10 Fosterforeldres opplevelser i møte med barnevernet

Funnene i de fire fagfelleverderte artiklene kan ses i sammenheng med funn fra studier utført av Kaasbøll et al. (2019) og Wiik og Nilsen (2018) hvor fosterforeldre ble intervjuet om deres opplevelser og erfaringer i møte med barnevernet. Her fant man at fosterforeldre følte seg alene og til tider hjelpeløse når de stod overfor krevende situasjoner i hverdagen. Funnene viser videre at også for fosterforeldre er opplevelsen av medvirkning og anerkjennelse av stor betydning for samarbeidet mellom dem og barnevernet. Fosterforeldrene ønsket å kunne etterspørre hjelp med bakgrunn i å kunne håndtere sin rolle som fosterhjem og være i stand til å hjelpe til beste for det enkelte barnet i det daglige. De uttrykte et behov for å kunne kontakte barnevernet og be om hjelp der og da og det var derfor av stor betydning at de visste hvor de kunne henvende seg. De etterlyste en egen kontaktperson de kunne kontakte når de hadde behov for hjelp og støtte. En person de visste alltid var der for dem. Det ville skape trygghet og stabilitet i den til tider krevende hverdagen fosterforeldre opplever å stå i (Kaasbøll et al., 2019; Wiik & Nilsen, 2018).

Som i familier ellers er fosterforeldre og barnet i stadig utvikling. De vil derav ha behov for ulik hjelp og støtte alt etter hvilken situasjon de oppfatter som vanskelig å håndtere alene. Behovet for råd, veiledning og oppfølging av fosterforeldre er dermed ulikt og må derfor gjenspeile mangfoldet av ulikheter, behov og utfordringer blant barn og unge som bor i fosterhjem (Kaasbøll et al., 2019). Fosterforeldre har ikke bare behov for opplæring i forkant av fosterhjemsoppdraget. Kaasbøll et al. (2019) fant at fosterforeldrene har behov for råd, veiledning og oppfølging fra kontaktperson i barnevernet så lenge oppdraget varer. Opplæring og oppfølging vil kunne forebygge utbrenthet hos fosterforeldre og dersom man klarer å forebygge utbrenthet vil man etter all sannsynlighet også kunne forebygge utilsiktede flyttinger eller brudd. Det avhenger imidlertid av at fosterforeldre opplever å få den hjelp og støtte de til enhver tid behøver for å kunne håndtere krevende situasjoner (Kaasbøll et al., 2019). Når fosterforeldrene føler seg sett, hørt og respektert vil de også oppleve seg anerkjent (Honneth, 2008).

Som kontaktperson i barnevernet møter man ofte mennesker som er i sine verste kriser. Det er derfor grunnleggende at man har evnen til å etablere gode relasjoner til de man blir satt til å hjelpe. Barn, unge, deres familier og fosterforeldre må kunne kjenne på opplevelsen av å bli møtt med ydmykhet, respekt og medmenneskelighet i møte med barnevernet. Det er avgjørende for at de skal kunne kjenne på en tillit til og inngå i et samarbeid med barnevernet til barnets beste (Tjersland et al., 2018, s. 124-125).

5.2.11 Fosterfamiliens egne barn i møte med barnevernet

I en studie utført av Ellingsen & Øyre (2016) hvor fosterforeldrenes egne barns erfaringer med å være fosterhjem for barn som har utfordrende atferd belyses, fremkommer det at å være fosterhjem involverer hele familien, inkludert fosterforeldrenes egne barn. Ungdommene som ble intervjuet påpekte betydningen av at ikke bare foreldrene, men også barnevernet anerkjente dem og deres rolle i fosterhjemsoppdraget. De understreket betydningen av å bli gitt informasjon og innsikt i det som skjer og veiledning på hvordan man skal forholde seg til fosterbarnet. Funnene fra studien viser betydningen av at fosterforeldrenes egne barn anerkjennes som en del av fosterhjemsoppdraget. Det å se disse barna som en del av fosterhjemsoppdraget innebærer at de både innlemmes i prosessen mot å bli fosterhjem, samt

får tilbud om oppfølging og veiledning underveis fra barnevernet (Ellingsen & Øyre, 2016). Dette er hjemlet i fosterhjemsavtalen (2010) hvor det fremkommer at dersom fosterforeldrene ønsker det skal barnevernet ha egne samtaler med barna (Fosterhjemsavtalen, 2010, s. 6, punkt 4.1.3). Man ser altså også i denne sammenhengen grunnlaget for å begripe og forstå slik at man bedre kan håndtere og mestre de situasjonene som måtte oppstå i det daglige (Antonovsky, 2000).

6. AVSLUTNING

Kildene viser tydelig at relasjon har en avgjørende betydning for samarbeidet mellom de ulike partene i en barnevernssak. Videre at man som kontaktperson i barnevernet kan bidra til at det legges til rette for å skape gode relasjoner som er grunnleggende for alt fosterhjemsarbeid. Ungdommene som er intervjuet i de fire fagfelleverderte artiklene er gjennomgående opptatt av at barnevernet må høre mer på dem og at det de sier må tillegges vekt når avgjørelser og beslutninger tas på vegne av dem. Barn og unge trenger anerkjennelse av at deres stemme er viktig og har betydning. En god relasjon har betydning for å skape gode medvirkningsprosesser. Det er også tydelig at å oppleve en prosess hvor man blir tatt på alvor, respektert og anerkjent bidrar til å styrke relasjonen. Man kan si at elementene forsterker hverandre ved at medvirkning bidrar til en god relasjon og en god relasjon bidrar til ytterligere medvirkning.

Det kommer tydelig frem av kildene at hyppig skifte av saksbehandlere hindrer muligheten for en god relasjon. Ungdommene har gode relasjoner til saksbehandlere de har hatt over tid, gjerne mange år. Det viser at kontinuitet har betydning for muligheten til å skape gode relasjoner. Det tar tid å bygge en god relasjon og flere møtepunkter hvor man for hver gang blir litt bedre kjent, styrker muligheten for å skape en god relasjon som er grunnleggende for et godt samarbeid til barnets beste.

En god relasjon mellom barn, unge, deres familie, fosterforeldre og kontaktperson i barnevernet er avgjørende for medvirkning. Partene blir sett og hørt og deres meninger og innspill blir tatt på alvor. Det bekrefter at en god relasjon er grunnleggende for å endre noe. Relasjon og samarbeid mellom de ulike partene i en barnevernssak er nødvendig for arbeidet med barn og unge og deres måloppnåelse og positive utvikling. Med bakgrunn i funnene vil jeg anta at man ved å tilrettelegge for et godt samarbeid mellom fosterforeldre og barnevernet vil man kunne hindre utilsiktede flyttinger eller brudd i fosterhjem.

Funn i annen forskning som omhandler fosterforeldre og deres egne barn viser at de på samme måte som barn og unge har behov for å bli møtt med ydmykhet, respekt og medmenneskelighet i møte med barnevernet. Alle mennesker trenger å bli anerkjent for den de egentlig er i møte med andre. Man trenger å bli sett, hørt og tatt på for å utvikle selvtillit og kjenne seg som et fullverdig medlem av samfunnet.

Funnene er viktige og betydningsfulle sett i forhold til fosterhjems- og annet barnevernsfaglig arbeid. Min egen praksiserfaring har vist meg at også tid og økonomiske ressurser har en viss betydning for arbeidet som utføres i barnevernet. Mitt håp er at det kan forskes videre på hvordan det kan legges til rette for at man som kontaktperson kan bruke mer tid på hver enkelt sak og være tilgjengelig når barn, unge, deres familier og fosterforeldre har behov for hjelp og støtte i en til tider krevende hverdag.

7. REFLEKSJON

Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg fått bekreftet at relasjon er viktig for et godt samarbeid. Tidlig i mitt arbeid med kildesøk forstod jeg at relasjon har en avgjørende betydning for samarbeid ikke bare mellom fosterforeldre og barnevernet, men også mellom barn, unge, foreldre og barnevernet. Min egen praksiserfaring har vist meg at som kontaktperson er det viktig å skape relasjoner og samarbeid med både barnet, hans eller hennes foreldre og fosterforeldre for at vi sammen skal kunne jobbe mot det samme målet med barnets beste som fokus. Av den grunn tillot jeg meg å utvide oppgaven til å gjelde relasjon og godt samarbeid mellom alle de overnevnte parter og barnevernet. Jeg sitter igjen med en større innsikt og forståelse av hvor viktig det er å skape gode relasjoner og samarbeid enn jeg hadde trodd jeg ville da jeg startet arbeidet med oppgaven.

Min praksiserfaring har flere ganger vist meg at det kan være avgjørende å skape gode relasjoner for å oppnå samarbeid med de ulike partene i en sak. Etter å ha arbeidet med oppgaven er jeg overrasket over hvor stor betydning en god relasjon faktisk har for å kunne skape en endring og sammen arbeide mot det samme målet til barnets beste.

Gjennom mitt arbeid med oppgaven opplever jeg at ved å gjøre en litteraturstudie har jeg fått en større oversikt over den forskningen som allerede foreligger og jeg har fått utvidet min forforståelse ved hjelp av den merforståelsen jeg nå besitter (Dalland, 2020, s. 196). Dersom jeg hadde benyttet en kvalitativ metode med intervju etterfulgt av observasjon ville jeg kunne ha gått mer i dybden og hatt fokus på et lite antall personer og deres meninger og opplevelser. Det kunne vært interessant, men alt i alt vurderer jeg å besitte mer ny kunnskap nå etter å ha gjennomført en litteraturstudie enn jeg ville ha oppnådd ved å benytte meg av en kvalitativ metode i min forskning (Dalland, 2020 s. 206 - 207).

Som kontaktperson i barneverntjenesten har man fått tildelt en oppgave som blant annet innebærer å kommunisere både med barn, unge, deres familier og fosterforeldre. Det er kontaktpersonens oppgave å sørge for at alle parter, så langt som mulig, går samme vei og arbeider mot det samme målet til barnets beste. Det kan ofte være lite og ingen kommunikasjon mellom partene eller den lille kommunikasjonen som er bærer preg av til tider store konflikter. Da er det kontaktpersons oppgave å prøve å bygge bro mellom partene slik at de sammen kan fokusere og samarbeide til barnets beste. Det er barnet som er hovedpersonen i enhver sak.

Hver sak og hver avgjørelse og beslutning er unik hver gang. Barnevernsfaglig arbeid er et krevende og komplekst arbeid, men også utrolig spennende. Som kontaktperson i barnevernet har man et omfattende regelverk å forholde seg til, men det er i tillegg lagt til rette for et stort rom for skjønn hvor man kan bruke både hodet og hjertet i de faglige vurderinger som tas i den enkelte sak. Det gjør at man som kontaktperson, til tross for en til tider krevende hverdag, kan kjenne på en opplevelse av meningsfullhet. Følelsen av å kunne gjøre en forskjell for noen av de mest sårbare rundt oss er et privilegium.

LITTERATURLISTE

- Antonovsky, A. (2000). *Helbredets mysterium: At tåle stress og forblive rask*. Hans Reitzels Forlag. *232 sider.
- Backe-Hansen, E. (2021). *Fra barnevern til voksenliv: Utfordringer og mestring*. Cappelen Damm Akademisk. *184 sider.
- Backe-Hansen, E., Christiansen, Ø. & Havik, T. (2013). *Utsiktet flytting fra fosterhjem: En litteratursammenstilling*. Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA.
Hentet 20.mars 2021 fra
https://www.researchgate.net/publication/325736552_Utsiktet_flytting_fra_fosterhjem_En_litteratursammenstilling *68 sider.
- Banggren, G. (2018). *En ekstra: En bok om å være fosterhjem*. Gyldendal Akademisk. *142 sider.
- Barne- og familiedepartementet. (2010). *Fosterhjemsavtalen*. Hentet 20.mars 2021 fra
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/fosterhjemsavtal_en2011.pdf *15 sider.
- Barne, ungdoms- og familiedirektoratet (2021a). *Barn i fosterhjem*.
Hentet 6.april 2021 fra
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/barn_i_fosterhjem/ *13 sider.
- Barne, ungdoms- og familiedirektoratet (2021b). *Oppsummert status i tall for barnevernet*.
Hentet 16.april 2021 fra
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Oppsummert_status_i_tall_for_barnevernet/#heading13744 *5 sider.
- Barne, ungdoms- og familiedirektoratet (2021c). *Slik jobber barnevernet*. Hentet 16.april 2021 fra
https://bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/Om_barnevernet *3 sider.
- Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid: Fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Christiansen, Ø. & Kojan, B.G. (2016). *Beslutninger i barnevernet*. Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk. *272 sider.
- Eide, S.B. (2019). Etikk i barnevernet. I. Studsrød, V. Paulsen, I. Kvaran & K. Mevik (Red.), *Barnevernspedagog: En grunnbok* (s. 68-69). Universitetsforlaget.
- Ellingsen, I.T & Øyre, I. (2016). Å vokse opp med fostersøsken med utfordrende atferd – erfaringer i et retrospektivt lys. *Tidsskriftet Norges barnevern, 2016-04-06*, Vol.92 (1), s. 20 – 35. Hentet 20.mars 2021 fra
[Å vokse opp med fostersøsken med utfordrende atferd - erfaringer i et retrospektivt lys. - Nr 01 - 2016 - Tidsskriftet Norges Barnevern - Idunn \(uis.no\)](https://www.idunn.no/2016/04/06/aa-vokse-opp-med-fostersosken-med-utfordrende-atferd-erfaringer-i-et-retrospektivt-lys.-nr-01-2016-tidsskriftet-norges-barnevern-idunn-uis-no) * 16 sider.
- Fellesorganisasjonen [FO]. (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet 1.april 2021 fra

<https://www.fo.no/yrkesetisk/fo-yrkesetisk-grunnlagsdokument-2019-2023-article6951-1346.html>

- Gjertsen, P.Å. (2010). *Sosialpedagogikk: Forståelse, handling og refleksjon* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Holtan, A., Thørnblad, R. & Skoglund, J. (2020). *Slektsfosterhjem: Mellom barnevern og familie*. Gyldendal Akademiske. *155 sider.
- Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse: om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk*. Pax Forlag AS. *248 sider.
- Kaasbøll, J., Lassemo, E., Paulsen, V., Melby, L. & Osborg, S. (2019). Foster parents needs, perceptions and satisfaction with foster parent training: A systematic literature review. *Children and Youth Services Review* 101 (2019) s. 33 – 41.
Hentet 3.april 2021 fra <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.03.041> *9 sider.
- Kongeriket Norges Grunnlov av 17. mai 1814. Hentet 16.april 2021 fra <https://grunnloven.lovdata.no>
- Larsgaard, A.K., Krane, V. & Damsgaard, H.L. (2020). Brikke eller aktør og samskaper? Ungdommer i barnevernet og deres fortellinger om å være deltakere i et samskapingsprosjekt. *Tidsskriftet Norges barnevern, 2020-04-02*, Vol.97 (1), s. 4 – 21.
Hentet 20.mars 2021 fra <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-01-02>
- Lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 17. juli. Nr. 100. 1992. Hentet 16.april 2021 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernsloven>
- Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven). Vedlegg 8. FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse). FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989. Hentet 16.april 2021 fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8
- Læret, O.K., & Skivenes, M. (2016). Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger. Ø. Christiansen & B.H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 36). Universitetsforlaget.
- NOU 2018:18. (2018). *Trygge rammer for fosterhjem*. Barne- og familiedepartementet. Hentet 15.april 2021 fra https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-18/id2622734/?q=fosterhjemsarbeid&ch=6#match_0 *9 sider.
- Nørgaard, B. (2005). Axel Honneth og en teori om anerkendelse. *Tidsskrift for Socialpædagogik nr. 16 (2005)* s. 63-70. Hentet 8.april 2021 fra [Axel Honneth og en teori om anerkendelse \(socialpaedagogik.dk\)](https://www.axel-honneth.dk/axel-honneth-og-en-teori-om-ankendelse-socialpaedagogik.dk) *8 sider.
- Oterholm, I. (2016). *Beslutninger om ettervern*. Ø. Christiansen & B.H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 137). Universitetsforlaget.

- Paulsen, V. (2016a). Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet. *Fontene Forskning, 1/2016, årgang 9*, s. 4-15. Hentet 20.mars 2021 fra <https://fonteneforskning.no/pdf-15.44730.0.3.addb44a4fe>
- Paulsen, V. (2016b). Ungdom på vei ut av barnevernet: Brå overgang til voksenlivet. *Tidsskriftet Norges barnevern, 2016-04-06, Vol.92 (1)*, s. 36-51. Hentet 20.mars 2021 fra [Ungdom på vei ut av barnevernet: - Brå overgang til voksenlivet. - Nr 01 - 2016 - Tidsskriftet Norges Barnevern - Idunn \(uis.no\)](https://www.uis.no/utgivelser/tidsskriftet-norges-barnevern/2016-04-06-ungdom-pa-vei-ut-av-barnevernet-bra-overgang-til-voksenlivet)
- Paulsen, V., Aune, J.A., Melting, J.K., Stormyr, O. & Berg, B. (2017). Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet. *Tidsskriftet Norges barnevern, 2017-06-21, Vol.94 (2)*, s. 84-94. Hentet 20.mars 2021 fra [Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet - Nr 02 - 2017 - Tidsskriftet Norges Barnevern - Idunn \(uis.no\)](https://www.uis.no/utgivelser/tidsskriftet-norges-barnevern/2017-06-21-relasjonen-som-plattform-i-mote-med-ungdom-i-barnevernet)
- Postholm, M. B. (2020). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier (2. utg.)*. Universitetsforlaget.
- Røkenes, O.H. & Hanssen, P.H. (2012). *Bære eller bryte: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker (3. utg.)*. Fagboklaget.
- Satir, V. (2002). *Om å skape kontakt*. Grøndahl og Dreyer.
- Sjøvold, M.S. & Furuholmen, K.G. (2020). *De minste barnas stemme: Sped- og småbarn utsatt for vold og omsorgssvikt (2. utg., s. 53 – 64)*. Universitetsforlaget. ***12 sider.**
- Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å gjennomføre en litteraturstudie (2. utg.)*. Cappelen Damm Akademisk. ***71 sider.**
- Tjersland, O.A., Engen, G. & Jansen, U. (2018). *Allianser: Verdier, teorier og metoder i miljøorientert terapi med barn og unge (2. utg.)*. Gyldendal Akademisk
- Wiik, S. & Nilsen, K. (2018) *Hjelpen kom for sent – En studie av hvilke erfaringer fosterforeldre som har sagt opp en fosterhjemsavtale har med barneverntjenesten, og hvilke tanker de har om fremtidig fosterhjemsarbeid*. (Masteroppgave). Det helsevitenskapelige fakultet, RKBU Nord. Hentet 20.januar 2021 fra <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/15187/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y> ***97 sider.**

***Selvvalgt pensum: 1559 sider.**